

อนาคตท่องเที่ยวไทย : Dancing with the Dragon?

เวทีสาธารณะ: อนาคตเราเลือกได้

● **มิ่งสรรพ วาสอาด**
ผู้อำนวยการ
สถาบันศึกษานโยบายสาธารณะ:
ม.เชียงใหม่

บ้านที่ชัดเจนแล้วว่า จีน เป็นประเทศที่ส่งออกนักท่องเที่ยวและใช้จ่ายด้านการท่องเที่ยวต่างประเทศมากที่สุดในโลก และในปี ค.ศ. 2012 ค่าใช้จ่ายท่องเที่ยวของชาวจีน (102 พันล้านดอลลาร์) ได้แซงหน้าสหรัฐอเมริกา (83.7 พันล้านดอลลาร์) และเยอรมนี (83.8 พันล้านดอลลาร์) ไปแบบไม่เห็นฝุ่น ในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา (ค.ศ. 2000-2012) นักท่องเที่ยวจีนเติบโตปีละ 19% องค์การการท่องเที่ยวโลกเคยพยากรณ์ไว้ว่า ในปี ค.ศ. 2020 นักท่องเที่ยวจีนจะเพิ่ม 100 ล้านคน แต่ในปีที่แล้วนักท่องเที่ยวจีนเดินทางออกนอกประเทศถึง 97 ล้านคน จีนกลายเป็นมหาอำนาจอันดับหนึ่งในการซื้อบริการท่องเที่ยวจากต่างประเทศอย่างเต็มภาคภูมิ

นักท่องเที่ยวจีนที่ออกไปเที่ยวไม่ได้มีแต่คนเงินเดือนน้อยๆ แบบที่ชาวไทยแต่มีเศรษฐีและมหาเศรษฐีใหม่จำนวนมาก ผู้เขียนเคยเห็นนักท่องเที่ยวจีนคู่หนึ่งเดินที่ถนนชองส์ เซลิเซ่ ที่ปารีส แล้วมีฝรั่งเดินตามต้อยๆ อยู่ถึง 3 คน เป็นช่างภาพช่างวิดีโอ ปรบกดถ่ายรูปให้ตลอดเวลา

ขณะนี้ รัฐบาลจีนได้อนุมัติให้คนจีนไปท่องเที่ยวจุดหมายปลายทางต่างประเทศ (destinations) ได้ถึง 113 แห่ง ในบรรดา 113 แห่งนี้ คนจีนที่เดินทางกับบริษัททัวร์มาเที่ยวไทยมาก

เป็นอันดับ 2 ในปี พ.ศ. 2556 คนจีนไปกรุปทัวร์เที่ยวฮ่องกงมากที่สุดคือ 6.75 ล้านคน มาเที่ยวไทย 4.99 ล้านคน มาเที่ยวไทยมากกว่าไปมาเก๊า (3.1 ล้านคน) และได้หวัน (2.8 ล้านคน)

เชื่อกันว่าภาพยนตร์ Lost in Thailand เป็นที่มาของการก้าวกระโดดของจำนวนนักท่องเที่ยวจีนในไทย แต่การศึกษาของ ดร.อัศรพงศ์ อันทอง สถาบันศึกษานโยบายสาธารณะ ที่เสนอต่อ ททท. เมื่อวันที่ 8 เมษายน 2557 พบว่าแนวโน้มจีนที่มาไทยเริ่มขึ้นก่อนภาพยนตร์เรื่องนี้เสียอีก

แนวโน้มนักท่องเที่ยวจีนเติบโตสูงขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2553 ซึ่ง ดร.อัศรพงศ์ตั้งข้อสันนิษฐานว่า เกิดจากกระแส Thai Pop ในจีนโดยเฉพาะละครโทรทัศน์ของไทยเพราะ Lost in Thailand เพิ่งจะฉายในปี พ.ศ. 2555 ก่อนหน้านั้นสถานีโทรทัศน์ของมณฑลอันฮุยได้ซื้อละครไทยไปฉายอย่างต่อเนื่อง ทำให้ละครไทยในเว็บไซต์จีนแพร่หลายและได้รับความนิยมในหมู่ผู้ชมชาวจีน

อาณาภาพของจำนวนนักท่องเที่ยวจีนทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างตลาดท่องเที่ยวไทย รวมไปถึงวิธีต้อนรับขับสู้ (hospitality) เพราะแต่ก่อนเรามีการกระจายตัวของประเทศที่มาท่องเที่ยวค่อนข้างดี ประเทศที่มาเป็นอันดับหนึ่งก็มักกันประมาณล้านคนต่อปี เช่น มาเลเซีย ญี่ปุ่น แต่จีนจำพรวดๆ แซงหน้าไปถึง 4.7 ล้านในปี พ.ศ. 2556 ทั้งๆ ที่เมื่อปี พ.ศ. 2553 ยังมีนักท่องเที่ยวจีนแค่ 1.12 ล้านคน ในปีนี้ถ้าเราไม่มีปัญหาการเมืองเรื่องสีถึงขั้นปะทะเหตุเดือดนักท่องเที่ยวจีนก็จะขึ้นชนเพดานของที่นั่งเรือบิน (seat capacity) จากจีนมาไทยที่ 5.75 ล้านที่นั่งแน่นอน

รัฐบาลจีนได้อนุมัติให้คนจีนไปท่องเที่ยวจุดหมายปลายทางต่างประเทศได้ถึง 113 แห่งในบรรดา 113 แห่งนี้ คนจีนที่เดินทางกับบริษัททัวร์มาเที่ยวไทยมากเป็นอันดับ 2 ในปี 2556

คำถามว่านักท่องเที่ยวจีนเหล่านี้มาจากมณฑลไหนบ้างพบว่า ส่วนใหญ่ยังมาจากมณฑลที่มีรายได้ปานกลางที่ UNWTO เรียกว่า **Second Tier** และรายได้ต่ำ (Third Tier) เช่น ยูนนาน ส่วนกลุ่มรายได้สูง (First Tier) ได้แก่ปักกิ่งเทียนจิน เซี่ยงไฮ้ เจ้อเจียง เจียงซู Fujian และกวางตุ้ง เป็นรุ่นที่เคยมาไทยตั้งแต่แรกๆ ตอนนี้มีักจะมุ่งไปเที่ยวยุโรปแต่ก็ยังขยายได้ เพื่อนร่วมงานคนกวางเจาของผู้เขียนเคยบอกว่า กวางเจามีประชากร 105 ล้านคน ถ้าเป็นไปได้ทุกคนอยากมาเที่ยว

ไทย และได้มีโอกาสลิ้มชิมข้าวหอมมะลิแท้ และร้องนก อย่างน้อยก็สักหนึ่งในชีวิตก่อนตาย

ปัญหาที่ไทยกำลังประสบคือ ปัญหาของจำนวน (Problem of large number) นักท่องเที่ยวจีนที่มาไทยในแต่ละประเภทเป็นจำนวนมาก (ยกเว้นกลุ่มรายได้สูง) ทำให้กำลังรองรับเราไม่เพียงพอ โดยเฉพาะในระดับรากหญ้าหรือมวลชน ยกตัวอย่างเช่น เราเคยมีนักท่องเที่ยวที่เป็นนักเรียนจากยุโรป อเมริกา ที่สะพานเป็ตตะลอนๆ ขึ้นรถเมล์ ซีมอเตอร์ไซด์ กินข้าวข้างถนนมานานแล้ว แต่เราก็ยินดีต้อนรับและแบ่งปันทรัพยากรที่คนไทยใช้กินใช้อยู่อย่างจำกัดให้หนุ่มสาวเหล่านี้อย่างเต็มใจได้ แต่นักท่องเที่ยวจีนหนุ่มสาวเข้ามาเชียงใหม่ทีละมากๆ เข้าไปรับประทานอาหารในร้านอาหารนักศึกษา จนนักศึกษาไม่มีที่รับประทาน หรือมาทางเดินทันนอนริมอ่างแก้ว ซึ่งเป็นสระเก็บน้ำจืดของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มาเช่าหอพักๆ คืนละ 100-200 บาท

แล้วไปใช้สระว่ายน้ำสาธารณะ ทั้งหมดนี้นักท่องเที่ยวไม่ได้เข้าสู่ภาคธุรกิจท่องเที่ยวที่รอรับอยู่ แต่เข้าสู่การแบ่งใช้สาธารณูปโภคพื้นฐานของคนไทย ยิ่งมาแล้วยิ่งเบียดกันไม่ไหว กลายเป็นการแย่งชิงทรัพยากรจากคนท้องถิ่น!!

ในระดับโรงแรมก็มีปัญหาเหมือนกัน นักท่องเที่ยวจีนเข้าไปรับประทานอาหารบุฟเฟต์ หัวละ 1,500 บาท ที่โรงแรมดาราเทวี กวาดเอาแก้มปูปลาต้มยำกุ้ง เต็มโต๊ะ รับประทานทานกัน 2 คน แต่มีจานอาหารวางเรียงกว่า 10 จาน กินทั้งกินขวางอย่างนี้คิดราคาหัวละเท่าไรก็ไม่คุ้มเหมือนกัน ถ้าเห็นนักท่องเที่ยวจีนเซ็คอิน นักท่องเที่ยวชาติอื่นก็รู้สึกด่ากรรมเลยว่เมื่อถึงเวลาอาหารเช้า ถ้าไม่รีบลงมาอาหารจะหมดหรือโต๊ะอาหารจะหมดรูปดูไม่ได้ ตอนนีโรงแรม 5 ดาว เริ่มต้องอบรมพนักงานให้มีความเข้าใจและพร้อมรับมือกับนักท่องเที่ยวเศรษฐกิจใหม่

การแบ่งแยกนักท่องเที่ยวจีนโดยราคานี้คงไม่เป็นผล เพราะนักท่องเที่ยว

จีนจ่ายได้ทุกระดับ ยิ่งจ่ายมากก็ยอมเรียกร้องมากเป็นธรรมดา ธุรกิจต้องทำการแยกตลาดเอง เช่น แยกห้องอาหาร แยกบีกห้องพัก ปรับเฟอร์นิเจอร์ใช้โต๊ะหินแกรนิตที่บุหริไม่สามารถทำลายพื้นผิวได้ แยกสระว่ายน้ำ แยกโต๊ะเซ็คอิน ต้องมองว่าจีนเป็น value customers และจัดการต้อนรับในลักษณะที่ลดต้นทุนของเราให้ต่ำที่สุด

อนาคตของการท่องเที่ยวไทยคงหนีไม่พ้นที่จะวิ่งระบากับนักท่องเที่ยวจีน ซึ่งก็เป็นโอกาสที่ดีสำหรับประเทศที่ทางเลือกทางอุตสาหกรรมเริ่มปิดตัวลง แต่นักท่องเที่ยวจีนจำนวนมากที่มาแบบซ่าเหมา มีรายได้ต่อหัวประมาณ 1,000-2,000 หยวน ต่ำกว่ารายได้ นักท่องเที่ยวไทยเสียอีก แล้วมาท่องเที่ยวแบบรากหญ้า เมียดินทรัพยากรที่จำกัด จำเขียนของชาวบ้านนี้เขาจะหาอย่างไรกันดี?

คราวหน้ามาคุยกันต่อนะคะว่าเราควรมีลีลาลีลาตกับนักท่องเที่ยวจีนอย่างไรดี